

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	7
РОЗДІЛ 1. Теоретично-методологічні засади та поняттєво-термінологічний контекст дослідження статусу староукраїнської (руської) мови в діяхронії (XIV–XVII ст.)	17
1.1. До джерел діяхронної соціолінгвістики	17
1.2. Історія староукраїнської (руської) мови у діяхронному соціолінгвістичному аспекті	33
1.3. Методологія дослідження суспільного статусу староукраїнської (руської) мови в діяхронії	69
1.4. Кореляція суспільного статусу староукраїнської (руської) мови, мовної свідомості і мовної особистості	89
1.5. Кореляція суспільного статусу староукраїнської (руської) мови та мовно-етнічної (національної) свідомості	97
1.6. Наукове трактування лінгвономена <i>руська мова, проста (руська) мова</i>	117
1.7. Статус староукраїнської (руської) мови у контексті когнітивно-концептного аналізу	126
Висновки	129
РОЗДІЛ 2. Історія становлення лінгвономена українська мова: від руського язика до української мови (XIV–XVII ст.)	131
2.1. Субстантивні номінації метатерміна <i>мова</i>	132
2.1.1. Лінгвономен <i>ѡзыкъ</i> (язик)	132
2.1.2. Лінгвономен <i>мова</i>	143
2.1.3. Термін <i>мов(л)єнє</i> (мовлення)	158
2.1.4. Лінгвономени <i>нарѣчїє, рѣч</i> (наріччя, річ)	164
2.1.5. Лінгвономен <i>діалектъ</i> (діалект)	167
2.1.6. Лінгвономен <i>бесѣда</i> (бесіда)	170
2.2. Етноатрибутивні окреслення терміна <i>мова</i>	172
2.2.1. Етноатрибутив <i>сло(а)венскій</i> (словенський)	172
2.2.2. Етноатрибутив <i>славенорѡсскій</i> (словеноросський)	182
2.2.3. Етноатрибутиви <i>рѡссскій, рѡссійскій</i> (росський, російський)	185
2.2.4. Етноатрибутив <i>рускій</i> (руський)	188
2.2.5. Лінгвономен <i>проста мова</i>	200
2.2.6. Етноатрибутив <i>малѡрѡссійскій</i> (малоросійський)	210

2.3. Термін <i>письмо</i> – ключ до мовної свідомости	216
Висновки.....	226

РОЗДІЛ 3. Староукраїнська (руська) мова в офіційній (урядовій) царині

3.1. Роль позамовних чинників в еволюції та суспільному статусі староукраїнської (руської) мови	229
3.1.1. Староукраїнська (руська) мова у Польському Королівстві	231
3.1.2. Староукраїнська (руська) мова у Великому князівстві Литовському	239
3.1.3. Староукраїнська (руська) мова після Люблинської унії 1569 року	245
3.1.4. Соціолінгвістична детермінованість XVII ст.	258
3.2. Соціолінгвістичний та когнітивний аспект правових документів XIV–XVII ст.	271
3.2.1. Вислицький Статут 1347 року та інші документи	271
3.2.2. Литовські Статути 1529, 1566 років та петиції шляхти	277
3.2.3. Литовський Статут 1588 року	290
3.2.4. Юридичні документи першої половини XVII століття	297
3.3. Лінгвосоціум гетьманських канцелярій: Богдан Хмельницький, Іван Виговський, Петро Дорошенко, Іван Мазепа, Пилип Орлик	301
Висновки	346

РОЗДІЛ 4. Духівництво і староукраїнська (руська) мова: тенденції тяжіння і відштовхування

4.1. Філософія мовної свідомости духівництва в історичному контексті	353
4.1.1. Біблійна концепція комунікативного простору	353
4.1.2. Від ідеології латини до народних мов	356
4.1.3. Від ідеології церковнослов'янської мови до староукраїнської (руської) мови	362
4.2. Унійна Церква і староукраїнська (руська) мова	374
4.3. Православна Церква і староукраїнська (руська) мова	386
4.4. Рецепція староукраїнської (руської) мови у творах українського духівництва (передмови, післямови до учительних Євангелій, катехизми, полемічна і проповідницька література тощо).....	402
Висновки	440

РОЗДІЛ 5. Українськомовні виміри крізь призму персоналістичної лінгвофілософії

5.1. Станіслав Оріховський Роксоланин (1513–1566)	444
5.2. Іпатій Потій (1541–1613)	463
5.3. Іван Вишенський (пр. 1550 – пр. 1621)	471
5.4. Мелетій Смотрицький (1575–1633)	495
5.5. Петро Могила (1596–1647)	508
Висновки	523

РОЗДІЛ 6. Освітній дискурс староукраїнської (руської) мови	525
6.1. Староукраїнська (руська) мова крізь кодифікаційну призму церковнослов'янської мови	525
6.2. Роль релігійних та урядових чинників у запровадженні староукраїнської (руської) мови в освітній процес	532
6.2.1. Староукраїнська (руська) мова в Острозькій школі	536
6.2.2. Братства як окремий етап рецепції староукраїнської (руської) мови	539
6.2.2.1. Львівське братство	539
6.2.2.2. Віленське братство	548
6.2.2.3. Луцьке братство	550
6.2.2.4. Київське братство	552
6.2.3. Староукраїнська (руська) мова в унійних школах	561
6.3. Навчальна лектура як свідчення функціонування староукраїнської (руської) мови	569
6.4. Декламування та шкільні п'єси як свідчення функціонування староукраїнської (руської) мови	573
Висновки	579
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	581
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	589
СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ НАЗВ ДЖЕРЕЛ	628
ІМЕННИЙ ПОКАЗНИК	639